

KIRJALLINEN KYSYMYS 1099/2013 vp

Väestönsuojelu ja pelastustoimen uudistus

Eduskunnan puhemiehelle

Väestönsuojelulla tarkoitetaan kaikkea poikkeusoloissa suoritettavaa ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi ja pelastamiseksi, vahinkojen rajoittamiseksi ja seurausten lieventämiseksi kiireellisesti suoritettavia toimenpiteitä onnettomuuksien sattuessa tai uhatessa.

Väestönsuojelusta on kansainvälisesti sovittu Geneven yleissopimuksessa ja siihen liittyvissä lisäpöytäkirjoissa. Kansallisella tasolla väestönsuojelusta säädetään pelastuslaissa ja -asetuksessa. Väestönsuojelua ohjaavat lisäksi valmiuslaki ja puolustustilalaki.

Väestönsuojeluun kuuluvat mm. poikkeusoloja koskeva suunnittelu ja koulutus, väestönsuojien rakentaminen, varautuminen evakuointiin, pelastustoimintaan ja ensiapuun sekä johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien ylläpito. Normaalioloissa väestönsuojelulla tarkoitetaan edellä mainittuihin tehtäviin varautumista. Väestönsuojelun rajapinta on siis sisäasiainhallinnon kautta pelastustoimella ja toisaalta puolustusvoimilla.

Sisäasiainministeriö on ehdotuksessaan kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämiseksi esittänyt, että vähentämällä pelastuslaitosten määrää nykyisestä 22:sta puoleen eli 11 pelastuslaitokseen voitaisiin saavuttaa 13 miljoonan euron säästöt. Suurin osa, lähes 9 miljoonaa euroa, säästöistä syntyisi henkilötyövuosien vähentämisellä.

Saamani tiedon mukaan hätäkeskuslaitoksella Eerika-järjestelmän käyttöönoton myötä tulee vuonna 2017 kaikilla 22 pelastuslaitoksella olla 24 h -tilannekeskus. Sisäasiainministeriön ehdo-

tuksen mukaan 3,3 miljoonaa euroa säästettäisiinkin näiden pelastuslaitoksen yhteyteen perustettavien tilannekeskusten tietoliikennejärjestelmien integrointikustannuksista, kun niitä perustettaisiin 22:n sijasta vain 11. Tällä hetkellä tilannekeskuksia on ilmeisesti 5—7 määrittelystä riippuen.

Paloasemaverkon ja päivystysjärjestelmien tarkemalla kohdistamisella on tarkoitus saavuttaa 100 henkilötyövuoden säästötavoite. Paloasemaverkosto on pääosin tarkoituksenmukainen ja perustuu toimintavalmiuksiin, ja päivystysjärjestelmiäkin on jo tehostettu usealla alueella.

Onko tarkoitus karsia kuntien taloudellista vastuuta pelastustehtävissä siirtämällä tehtäviä yhä enemmän sopimuspalokuntien ja muiden vapaaehtoisjärjestöjen vastuulle? Erityisesti harvaan asutuilla alueilla sopimuspalokunnat ovat jo nyt tärkeässä roolissa. Ne ovat vuosittain mukana noin 70 000 tehtävässä. Sopimuspalokuntien ammattitaidosta ja kalustosta on tärkeää pitää huolta jatkossakin, mutta pelastustoimea ei voi rakentaa vapaaehtoisten toimijoiden varaan.

Puolustusvoimauudistuksen myötä myös puolustusvoimat ovat joutuneet supistamaan toimintojaan ja useita varuskuntia lakkautetaan. Asiantuntijoiden mukaan nykyisellä rahoituksen tasolla puolustusvoimat eivät pysty ylläpitämään nykyisiä toimintojaan. Puolustusvoimilta poistuu lähivuosina noin 2 000 tehtävää. Rahoituksen tasosta puolustusvoimauudistuksen toteuttamisen jälkeen vuoden 2015 jälkeen ei ole vielä päätetty. Myös poliisin määrärahoja on kuluva vaalikauden aikana tuntuvasti vähennetty. Vuoden

2014 alussa voimaan tulevan poliisin hallintorakenneuudistuksen (PORA III) myötä muun muassa liikkuva poliisi lakkautetaan kokonaan.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus on ottanut laajoissa kuntiin, puolustusvoimiin ja poliisiin kohdistuvissa säästötoimissaan huomioon

väestönsuojelun kokonaisnäkökulman ja miten varmistetaan, ettei vielä lisäksi tehtävän pelastustoimen uudistuksen myötä väestön turvallisuus vaarannu ja

miten hallitus aikoo selvittää resurssien riittävyyden ja pelastustoimen todellisen tilanteen koko valtakunnan tasolla ja miten pelastustoimen mitoitukseen vaikuttavat uhkatekijät on kartoitettu?

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2013

Anne Louhelainen /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Anne Louhelaisen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1099/2013 vp:

Miten hallitus on ottanut laajoissa kuntiin, puolustusvoimiin ja poliisiin kohdistuvissa säästötoimissaan huomioon väestönsuojelun kokonaisnäkökulman ja miten varmistetaan, ettei vielä lisäksi tehtävän pelastustoimen uudistuksen myötä väestön turvallisuus vaarannu ja

miten hallitus aikoo selvittää resurssien riittävyyden ja pelastustoimen todellisen tilanteen koko valtakunnan tasolla ja miten pelastustoimen mitoittamiseen vaikuttavat uhkatekijät on kartoitettu?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Väestönsuojelutehtävillä tarkoitetaan aseellisen toiminnan eli sodan aikana tapahtuvaa toimintaa, jonka tavoitteena on humanitäärinen apu. Väestönsuojelutehtävät kuuluvat useille eri viranomaisille, yhteisöille ja väestön omatoimiselle varautumiselle.

Väestönsuojelu toteutetaan kokonaisuudessaan siviiliviranomaisten toimesta eikä väestönsuojelulla tueta sotilaallisia tarkoituksia. Puolustusvoimiin kohdistuvilla muutoksilla ei näin ollen ole vaikutusta väestönsuojelun sisältöön tai sen toteuttamiseen. Poliisin osuus väestönsuojelussa rajoittuu pääasiassa yleisen järjestyksen ylläpitämiseen osallistumiseen ja sen osuus on väestönsuojelutehtävien kokonaisuudessa rajallinen.

Kuntien ylläpitämässä pelastustoimessa on viimeisen kymmenen vuoden aikana toteutettu johdonmukainen sarja uudistuksia, jotka ovat muuttaneet toimialaa merkittävästi. Suurin muutos on ollut siirtyminen pelastustoimen rakenteissa kuntakohtaisuudesta alueelliseen järjestämisvastuuseen. Pelastustoimen sisältöä on kehitetty onnettomuuksien ennalta ehkäisyn merkitystä korostavaan suuntaan. Onnettomuusriskien arviointi ja riskeihin perustuva toimintavalmiuden mitoitus tapahtuu pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Rakennemuutoksella ei ole tarkoitus muuttaa näitä periaatteita. Valmiuden ja varautumisen edellyttämää yhteistoimintaa yhteiskunnan keskeisten toimintojen turvaamiseksi on korostettu. Alueellinen pelastustoimen järjestelmä on mahdollistanut johtamisen ja voimavarojen käytön tehostamisen.

Ulkopuolisten ja riippumattomien tutkimustulosten mukaan alueellistaminen on kokonaisuutena ollut tarkoituksenmukainen ja onnistunut uudistus ja palvelutasoa on kyetty parantamaan ilman, että pelastustoimen kustannukset ja kuntien maksusuudet olisivat kasvaneet kuntien muita tehtäväalueita voimakkaammin.

Valtioneuvoston 29. marraskuuta 2013 tekemässä päätöksessä rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta hyväksyttiin muun ohella esitys pelastustoimen rakennemuutdukseksi. Pelastustoimen osuus säästöistä on mitoitettu siinä tarkoituksessa, ettei pelastustoimen palvelutasosta tingitä. Hallinnosta ja tukitoiminnoista säästetään pelastustoimen aluejakoa muuttamalla 7,5 miljoonaa euroa niin, että vasteajat eivät piten.

Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla. Alueen pelas-

tustoimen asiana on lain mukaan vastata pelastustoimeen tarvittavien resurssien riittävyyden arvioinnista sekä palvelutasosta. Aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että alueen pelastustoimen palvelutaso on riittävä.

Poliisin hallintorakenneuudistuksen tavoitteena on operatiivisen toiminnan tason säilyttäminen nykyisellä tasolla eikä säästöjä olla kohdentamassa operatiiviseen poliisitoimintaan. Samalla huolehditaan siitä, että operatiivisen toiminnan taso niin valvonnan, hälytystoiminnan kuin

lupapalvelujen osalta ylläpidetään ja toiminnan laadun vaihtelu ei lisäännä. Poliisin hallintorakenteen kehittämisen (Pora III) muutokset kohdistuvat etenkin hallinnollisiin rakenteisiin, hallinnolliseen työhön, ml. johtotyöhön sekä toimintoihin ja investointeihin tarkoituksena varmistaa operatiivisen toiminnan taso.

Liikkuva poliisin toiminnot integroidaan osaksi paikallispoliisia siten, että tavoitteena on lukuisin toimenpitein varmistaa liikennevalvonnan hyvä taso myös tulevaisuudessa.

Helsingissä 17 päivänä joulukuuta 2013

Sisäasiainministeri Päivi Räsänen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 1099/2013 rd undertecknat av riksdagsledamot Anne Louhelainen /saf:

Hur har regeringen beaktat befolkningsskyddet i ett helhetsperspektiv i samband med sina omfattande sparåtgärder för kommunerna, försvarsmakten och polisen och hur säkerställs det att den reform av räddningsväsendet som planeras utöver sparåtgärderna inte innebär att befolkningens säkerhet äventyras och

hur tänker regeringen utreda frågan om tillräckliga resurser och räddningsväsendets faktiska situation på riksnivå och hur har de riskfaktorer som påverkar dimensioneringen av räddningsväsendet kartlagts?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Med befolkningsskyddsuppgifter avses verksamhet under tiden för militär verksamhet, det vill säga krig, som syftar till att ge humanitär hjälp. Befolkningsskyddsuppgifterna hör till uppgifterna för flera olika myndigheter och samman slutningar och ingår i befolkningens egen beredskap.

Det samlade befolkningsskyddet genomförs av civila myndigheter, och befolkningsskyddet används inte för att främja militära syften. Förändringar som riktas till försvarsmakten inverkar följaktligen inte på innehållet i eller genomförandet av befolkningsskyddet. Polisens andel i befolkningsskyddet inskränks i huvudsak till med-

verkan i upprätthållandet av den allmänna ordningen, vilket utgör en begränsad del av befolkningsskyddsuppgifterna som helhet.

Inom räddningsväsendet med kommunerna som huvudmän har man under de tio senaste åren genomfört en konsekvent serie reformer som har förändrat verksamhetsområdet i betydande grad. Den största förändringen har varit att räddningsväsendets struktur har övergått från att vara kommunvis inriktat till att omfattas av ett regionalt ansvar för anordnandet. Innehållet i räddningsväsendet har utvecklats i en riktning som betonar vikten av att förebygga olyckor. Bedömningen av riskerna för olyckor och den riskbaserade dimensioneringen av aktionsberedskapen följer anvisningen om planering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet. Det är inte meningen att omstruktureringen ska innebära att dessa principer ändras. Man har betonat vikten av det samarbete för säkerställande av vitala samhällsfunktioner som behövs för beredskapen. Det regionala systemet för räddningsväsendet har gjort det möjligt att intensifiera ledarskapet och användningen av resurser.

Enligt externa och oberoende forskningsresultat har regionaliseringen på det hela taget varit en ändamålsenlig och framgångsrik reform och har man lyckats förbättra servicenivån utan att kostnaderna för räddningsväsendet eller kommunernas betalningsandelar skulle ha ökat kraftigare än vad som gäller för kommunernas övriga uppgiftsområden.

I statsrådets beslut av den 29 november 2013 om genomförande av det strukturpolitiska programmet godkändes bland annat ett förslag till omorganisering av räddningsväsendet. Räddningsväsendets andel av inbesparingarna har dimensionerats med sikte på att det inte ges avkall

på nivån på servicen inom räddningsväsendet. Inom förvaltningen och stödfunktionerna sparar man 7,5 miljoner euro genom att ändra indelningen i räddningsområden, utan att svarstiderna förlängs.

Kommunerna ansvarar genom samarbete för räddningsväsendet inom räddningsområdena. Det lokala räddningsväsendet ska enligt lag ansvara dels för bedömningen av att de resurser som behövs för räddningsväsendet är tillräckliga, dels för servicenivån. Regionförvaltningsverket ska utöva tillsyn över att det lokala räddningsväsendet håller en tillräcklig servicenivå.

Omstruktureringen av polisförvaltningen siktar till att bevara den nuvarande nivån på den operativa verksamheten, och det planeras inte några sparåtgärder inom den operativa polisverk-

samheten. Samtidigt ser man till att nivån på den operativa verksamheten när det gäller såväl övervakning och larmverksamhet som tillståndstjänsterna bevaras och att variationerna i kvaliteten på verksamheten inte ökar. Ändringarna enligt projektet för utveckling av polisens förvaltningsstruktur (Pora III) riktas framför allt till de administrativa strukturerna, det administrativa arbetet, inklusive ledningsarbetet, samt till lokaler och investeringar med målet att säkerställa nivån på den operativa verksamheten.

Rörliga polisens funktioner integreras som en del av den lokala polisen så att målet är att genom många olika åtgärder säkerställa att trafikövervakningen håller en god nivå även i fortsättningen.

Helsingfors den 17 december 2013

Inrikesminister Päivi Räsänen